

POZNÁMKY.

¹⁾ Dr. Gruber, Hospodářství a národnost v poměrech českoněmeckých, O. N. 1900, str. 63.

²⁾ Tak Bráf, České a německé „Svůj k svému“, Praha, 1911, str. 13.

³⁾ Bráf, tamtéž, str. 15.

⁴⁾ Sr. serii článků „Naše nepodnikavost“ v Čase 1893, str. 274 a násl.

⁵⁾ V Pelclově Knihovně Rozhledů, svazek III., stran 56, sr. referát Dra Grubera v Čase 1895, str. 17.

⁶⁾ Cenu dostal moravský rolník, tehdy v Bosně hospodářivší, Tomáš Došek.

⁷⁾ Pojednání toto vyšlo nejprve v Obzoru národohospodářském 1900, str. 57 a násl. Další serii článkův o témže tematě uveřejnil Dr. Gruber v O. N. 1904 pod názvem „Hospodářství a národ“ a téhož roku pojednáním „Idea soběstačnosti v dějinném vývoji hospodářském“ (v „Poctě Randové“ a ve zvláštním otisku) pokusil se zdůvodnit vědecky českonárodní snahy emancipační.

⁸⁾ Sr. Dr. C. Horáček, Albín Bráf, jeho působení literární a učitelské, O. N. 1901 str. 64; týž, Albín Bráf, badatel a učitel, O. N. 1911, str. 65; Dr. Jos. Gruber, První čeští universitní učitelé národohospodářští, Dr. Albín Bráf a Dr. Josef Kaizl, Praha 1918.

⁹⁾ Sr. alespoň Listy politického kacíře, Praha 1902, zvl. str. 108 a násl., Národohospodářské potřeby české (přednáška z 10. prosince 1904 v Králové Dvoře, Praha 1908), Morava národohospodářská v „Moravské čitance“, České a německé „Svůj k svému“ v Osvětě 1909 a pak samostatně v Pelclových Chvilkách č. 42—43, v Praze 1911, přednáška „O českých problémech národohospodářských“ v Českém klubu dne 18. listopadu 1900, ve Spolku českých textilníků v Praze dne 25. listopadu 1902 (sr. O. N. 1904, str. 358), přednáška „Práce stran a potřeby národa“ v Klubu občanů karlínských dne 15. března 1904 a m. j.

¹⁰⁾ Viz o tom Dr. Jos. Gruber, Průmyslová politika, Praha 1910, str. 65 a násl., 83 a násl. a j.

¹¹⁾ Listy politic. kacíře, str. 111.

¹²⁾ Str. 108.

¹³⁾ Str. 119.

¹⁴⁾ Čl. „Naše betlémská hvězda“ v Hl. Nár. z 25. prosince 1898.

^{14a)} Dr. Gruber, Hospodářství a národ, V., Obzor národohosp. 1904, str. 358.

¹⁵⁾ Není žádoucí „míti z lidu českého pouhý národ strádálů, kteří by tvořili majetek, ale výnosné jeho upotřebení, pokud by se nestalo ve formách uložení v cenných papírech, ponechávali by třeba odpůrcům“ (České a německé „Svůj k svému“, str. 56.).

¹⁶⁾ České a německé „Svůj k svému“, str. 57; Morava národohospodářská, str. 9; Národohospodářské potřeby české, str. 15.

¹⁷⁾ Článek „Po pětadvaceti letech“ v Hlasu Národa z 21. prosince 1897.

¹⁸⁾ Řeč v chrudimské akademii, str. 13.

^{18a)} Bráť, Co jseň chtěl v Kolíně? Praž. Lid. Revue, prosinec 1905. A dále: „Není svrchovaně důležité vysvětlit záhy jadrně a pádně mladému hochu, na jakých vlastnostech za našich dnů spočívá možnost rolníka, řemeslníka, kupce obstáti nálezitě a zinočí se též k něčemu lepšímu?“

¹⁹⁾ Článek „Reforma vychování či jen školství obchodního?“ v Hlasu Nár. z 3. července 1898.

²⁰⁾ Článek „Reforma vychování“ atd. v Hl. N. z 3. července 1898.

²¹⁾ Článek „Po pětadvaceti letech“ v Hlasu Nár. z 21. prosince 1897.

^{21a)} Řeč při sjezdu absolventů obchodní akademie v Chrudimi, Chrudim, 1907, str. 14.

²²⁾ Právě citovaná slova v jeho „Slovanu“ z 21. srpna 1850, Sebraných Spisů Tobolkova vydání u Laichtera díl III.-1., str. 229.

²³⁾ Jednání ankety o nedostatech školství obchodního ze dne 27. června 1898, svolané správním výborem Sboru pro zřízení a vydržování Československé akademie obchodní v Praze, 1898, str. 18.

^{23a)} Dornova Volkswirthsch. Wochenschrift z 26. května 1898, dopis rak. exportéra z N. Yorku.

²⁴⁾ V první zprávě Národohospodářského ústavu sám uvádí z Hlasu Národa články z 21. prosince 1897, 3., 13. a 19. července 1898, dále čl. z 31. srpna 1898 (který však jedná pouze o otázce ochrany menšin bez bližšího vztahu k Národohospodářskému ústavu a nebyl tudíž pojat do příloh), ze 14. října 1900 a 4. ledna 1903; dále jsou to

zejm. články: první „Národohospodářský ústav při České Akademii“ v Obzoru národohosp., březen 1906, a nejzvěrubnější „Das Volkswirtschaftliche Institut bei der Böhmisches Akademie“ v Cehische Revue, 1907, str. 406 a násl., pak „Národohospodářský ústav“ ve Věstníku absolventů českých obchodních akademií, červen 1906, a „Národohospodářský ústav při České Akademii“ v Pražské Lid. Revui, leden 1907. (Viz přílohy.)

²⁵⁾ „Po pětadvaceti letech“ v Hlasu Národa z 21. prosince 1897.

²⁶⁾ Článek „Naukové či praktické akademie techniků?“ v Hlasu Národa ze 14. října 1900.

²⁷⁾ Osnova Riegrova otištěna v příl. A. dle vlastnoručního opisu Bráfova.

²⁸⁾ Pro přehled viz ze čl. I. a II. platných stanov předpisy úkolů Národohospodářského ústavu se týkající dole str. 66—67.

²⁹⁾ Sr. článek z O. N. 1906 v příl. B. Z té příčiny působil obtíže Bráfem zamýšlený a již objednaný překlad stanov Národohospodářského ústavu do frančiny a angličtiny, kde navrhovaná označení „institut de l'économie politique“, „Institute of political economy“ byl ovšem v rozporu s rázem a cíli ústavu. I v německém textu Bráf zamítl název „Nationalökonomisches Institut“.

³⁰⁾ Ustanovení toto ukázalo se příliš úzkým pro publikace, které nemají ani rázu vědeckého (aby jejich podporování spadalo v působnost České akademie), ani nejsou učebnicemi, spisy technologickými a pod. (o které bylo a bude vždy dle přesvědčení Bráfova postaráno nakladatelskou činností soukromou), které však nicméně mohou způsobiti i prospěšné praktické účinky národohospodářské. Národohospodářský ústav sám nemohl by dle tohoto zákazu stanov tiskem vydati samostatně na př. ani cestovní návody a pomůcky svým stipendistům, ani sebe lepší jejich zprávy o vykonaných cestách stipendijních pro poučení budoucím a pod. Korigováno tudíž v r. 1915 nevhodné toto omezení k návrhu prof. Dra Grubea dle čl. XXX. odst. 2. stanov sloučením některých menších fondů statutárními úkoly Národohospodářského ústavu nevázaných v jediný nový fond publikace ní se zvláštním řádem od navrhovatele vypracováním.

³¹⁾ Poněvadž bylo při sdělávání stanov Hlávkou a Bráfem bedlivě uvažováno každé slovo, není bez zajímavosti ani oslabení staršího textu (v O. N.), že ústav „bude... podávati dobrá zdání“, v text na konec přijatý, že ústav „vždy bude hotov“ taková dobrozdání podávati. Pro neznalost tohoto předpisu bývaly i z členských kruhů Národohospodářskému ústavu činěny návrhy i výtky, že nepodává.

pamětních spisů, návrhův a dobrozdání o rak.-uhel. vyrovnání, o obchodních smlouvách, železničních tarifech a pod. Na počátku činnosti ústavní zejm. průmyslový odbor nabídl se ústředním a j. úřadům všeobecně k této poradní součinnosti, k nějakému „požádání“ ministerstev nebo samosprávných sborů však dosud vůbec nedošlo — trpíme věru spíše nadbytkem než nedostatkem orgánů, k poradním úkolům národohospodářským nejen dle zákona povolaných (komory, zemědělské rady, železniční rada, exportní komise a j. přerozmanité odborné poradní sbory celostátní u ministerstev), nýbrž k tomu prostě svého petičního práva používajících (průmyslnické spolky a jejich svazy a pod.).

³²⁾ Bráf jako znalec poměrů a sám člen některých zájmových zastupitelstev věděl také, že v českých hospodářských korporacích a zvl. průmyslových a obchodních volení členové — v protívě k četným podobným korporacím německým — vlastní meritorní práce jen velmi zřídka se podíílmají a že i v zemědělských korporacích bývají meritorní práce většinou údělem úřednictva nebo členstva z kruhů odborné inteligence. Také Národohospodářský ústav musil by tudíž pravděpodobně tuto poradní činnost hospodářskopolitickou — jakožto jakási českonárodní komora národohospodářská — vykonávatí jen skrze zvláštní konceptní úřednictvo, nutně (mělo-li by se vyrovnatí úřednickým sborům větších obchodních komor a zemědělských rad) četnější, specialisované a vybrané a tedy, zejm. při stále obmezených financích Národohospodářského ústavu, na úkor svého základního poslání praktického. Nicméně jde i po našem názoru také v tomto směru ono obmezení stanov příliš daleko.

³³⁾ Článek Bráfův v O. N. z března 1906 ještě tohoto úkolu nezná.

³⁴⁾ Sr. články Bráfovy „Vysoké učení obchodní“ v O. N., leden 1907, „Co jsem chtěl v Kolíně“ v Praž. Lid. Revui, prosinec 1905, „Národní hospodářství na obecných a měšťanských školách“, referát o jeho kolínské přednášce v Nár. Politice z 5. prosince 1905 a j.

³⁵⁾ Již tato jakási koncese odstavci a) původní osnovy Riegrovy byla by měla povzbudití k úvaze o revizi čl. IV. stanov stran zákazu publikací, vždyť jinak ani přednáškové cykly v samém ústavě konané by vlastně nesměly býti uveřejněny kromě s celou přítěží dotýčené výroční zprávy ústavu.

³⁶⁾ Článek v O. N., dole str. 48, a doslovně tak i ve Věstníku absolventů českých obch. akademií.

³⁷⁾ Článek v O. N. z března 1906, dole str. 48.

³⁸⁾ V přednášce Svazu českých spolků absolventů obch. akademií dne 4. května 1906 v „Merkuru“ za přítomnosti

presidenta Hlávky, dra K. Mattuše a j., otiskéne ve Věstníku z června 1906.

³⁹⁾ Článek v Čechische Revue z ledna 1907, dole str. 55.

⁴⁰⁾ Článek v Pražské Lid. Revui dole str. 68 a oddíl o založení Národohospodářského ústavu v jeho zprávě za l. 1907—1917, str. 7, 11 a 18.

⁴¹⁾ V. dole str. 50 a Věstník Svazu atd., dole str. 64. Tato zmínka je tu ostatně mimo všechnu souvislost s ostatním vypsaním úkolů Národohospodářského ústavu a má odůvodniti jen spojení jeho s Českou akademií, ale i pro toto spojení jeho udal později Bráf v Čechische Revue důvody jiné a přesnější.

⁴²⁾ V. dole str. 55.

⁴³⁾ Tento hodnotný pořad odpovídá též nesčetným ústním projevům Bráfovým. Zajímavé je také, že při do-
datečném vsunutí iniciativního zakročování v oboru
školské politiky a činnosti přednáškové volen pořad dle
subjektivního hodnocení autorů statutu, ač logicky by
nejší body 5. a 7. stanov měly vlastně následovati bezpro-
středně za sebou.

⁴⁴⁾ Článek v O. N. dole str. 47.

⁴⁵⁾ Bráf, Národohospodářský ústav při České Akademii
v olomoucké Snaze 22. ledna 1907.

⁴⁶⁾ Článek v Čechische Revue v. dole str. 56.

⁴⁷⁾ Článek v Čechische Revue, dole str. 57, a stejně ve
Věstníku absolventů, str. 63, s doložkou: „neboť takový
cizí velkopřmyslník nebo vynikající obchodník titulu
čestného člena pouhého spolku by nepřijal, neb aspoň
necenil. Čestné členství musí mu býti jakýmsi vyznamen-
áním, aby z něho skutečně vycítil jistý závazek.“

⁴⁸⁾ Již v ustavující schůzi Národohospodářského ústavu
bylo však k návrhu Dra Karla Kramáře usneseno zahra-
ničných čestných členů vůbec nevoliti, nýbrž zabezpečiti
ústavu podporu a spolupůsobení rakouskouherských diplo-
matických a obchodních zastupitelstev v cizině, o něž pak
tehdejší ministr vnějších záležitostí baron Aehrenthal přímo
byl požádán, a na základě jeho odpovědi oznámeno potom
ustavení se Národohospodářského ústavu a úkoly jeho
konsulátům.

⁴⁹⁾ Tak souhlasně články v O. N., Čech. Revue, i ve
Věstníku absolventů obch. akad.

⁵⁰⁾ Jednací řád ústavu Brádem vypracovaný v prvním
oddílu o působnosti ústavu upravuje formální postup při
č. 4. čl. II. stanov hned v prvních 10 paragrafech, ana-
logicky pak mají se dle § 11. vypisovati a vyřizovati žádosti
za podpory dle čl. II. č. 3. stanov, kdežto pro působnost
dle č. 1. a 2. čl. II. stanov má představenstvo „ze svého
středu“ ustanoviti zvláštní kómise a vydati pro dotýčnou

službu zvláštní pravidla; že však tuto „službu“ měli jako všichni meritorní práci v Národohospodářském ústavě vykonávat jeho členové, plyne mimo jiné i z §u 46. jedn. řádu o úkolech kanceláře. — Svou účast při vzniku fondu Wiehlova a sdělávání jeho stanov vyličil Bráf sám v článku „Hlávka a Wiehl“ v Osvětě 1911, str. 19 a násl. Ve stanovách Wiehlova fondu některé předpisy organizačních řádů Národohospodářského ústavu, časově starších, buď slovně převzaty nebo zevrubněji rozvedeny. (Viz i Josef Jan Frič, Úvaha o fondu Wiehlově, ve výroční zprávě Národohospodářského ústavu za rok 1915, str. 81 a násl.)

⁵¹⁾ Sr. článek I. odst. 2. stanov, článek v Čech. Revue, dole, zvl. str. 53.

⁵²⁾ Článek ve Věstníku absolventů českých obch. akad., dole str. 64.

⁵³⁾ Článek v Pražské Lidové Revui, dole str. 69.

⁵⁴⁾ V Čech. Revue Bráf přirovnával působnost Národohospodářskému ústavu vyměřenou s dřívější působností Vlasteneckohospodářské společnosti a Jednoty ku povzbuzení průmyslu v Čechách, které opatrovaly před zřízením zemědělské rady a obchodních komor sice také hospodářskopolitické úkoly zájmových zastupitelstev, jichž činnost však čím hlouběji do minulosti, tím větší měrou měla své těžiště v péči o technické povznesení dotčených odvětví výdělkových. Avšak analogie mezi nimi vztahuje se nejen na směry činnosti, nýbrž i na způsob, jakým byla prováděna. Také ve Vlasteneckohospodářské společnosti a v Průmyslové Jednotě i v pozdějších obchodních a živnostenských komorách spočívala původně veškerá činnost na bedrách členův a v německých zájmových korporacích děje se tak dosti značnou měrou i podnes.

⁵⁵⁾ V. Pražská Lidová Revue, leden 1907, dole 69.

⁵⁶⁾ Viz k tomu Dr. Gruber, Činnost Národohospodářského ústavu při České akademii, v Obzoru národohospodářském 1912, str. 285 a násl., str. 314 a násl., zejména str. 327 a 328.

⁵⁷⁾ Článek v O. N. na konci.

⁵⁸⁾ Článek v Čechische Revue na konci.